

Valtiovarainministeriö

Viite
VN/18505/2021
Liittyy asiaan
Valtiovarainministeriön lausuntopyyntö

Lausuntopyyntönne diaarinumero: VN/18505/2021

Telian lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle digitaalista henkilöllisyyttä koskevaksi lainsäädännöksi

Telia Finland Oyj ("Telia") kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä eduskunnalle digitaalista henkilöllisyyttä koskevaksi lainsäädännöksi.

Viittaamme tämän lausunnon lisäksi FiCom ry:n asiassa antamaan lausuntoon, jonka valmistelussa Telia on ollut mukana ja jota Telia puoltaa kokonaisuudessaan.

Telia haluaa erityisesti nostaa esiin seuraavat asiakokonaisuudet hallituksen esityksestä ja sitä koskevasta FiComin lausunnosta:

Hankkeen ja myös hallitusohjelman tavoitteet olisivat olleet ratkaistavissa public-private yhteistyöllä

Hallituksen esityksessä kuvatut tavoitteet digitaalisen henkilöllisyyden kehittämiseksi ovat erittäin kannatettavia. Esitetty ratkaisumalli näiden tavoitteiden saavuttamiseksi on kuitenkin hyvin monimutkainen ja raskas sekä aiheuttaa huomattavia kustannuksia yhteiskunnalle. Lisäksi on erittäin epätodennäköistä, että asetetut tavoitteet voidaan kokonaan tai edes osin saavuttaa esitetyllä ratkaisumallilla. Sen sijaan nämä hankkeen ja hallitusohjelman tavoitteet olisivat olleet ratkaistavissa yksinkertaisesti ja kustannustehokkaasti yhteistyöllä julkisten toimijoiden ja yksityisten tunnistuspalveluntarjoajien kanssa. Tunnistuspalveluiden kehittäminen nykyisessä luottamusverkostomallissa ei olisi edellyttänyt tuekseen myöskään nyt esitettyjä raskaita lainsäädäntömuutoksia.

Valtion väline ei ratkaise saatavuus- tai saavutettavuusongelmia

Saatavuuden ja saavutettavuuden osalta nykyisissä vahvoissa tunnistusvälineissä ei ole tunnistettavissa merkittäviä välineisiin liittyviä ongelmia. Traficom ja KKV:n markkinaselvityksen mukaan lähtökohtaisesti kaikilla Suomessa asuvilla on mahdollisuus saada käyttöönsä vahva sähköinen tunnistusväline, pois lukien Euroopan talousalueella laittomasti asuvat henkilöt sekä ne, joiden mahdollisuus saada perusmaksutili ja sitä kautta vahva sähköinen tunnistusväline evätään asiakkaan tunnistamiseen liittyvien esteiden tai rahanpesuun tai terrorismin rahoittamiseen liittyvien seikkojen nojalla.¹ Palvelun saavutettavuuden takaamiseen toimijoilla on myös lakisääteinen velvoite, sillä digitaalisten palveluiden tarjoamisesta annetun lain (306/2019) 7 §:n mukaan palveluntarjoajan on varmistettava digitaalisten palvelujensa sisältöjen havaittavuus ja ymmärrettävyys sekä käyttöliittymien ja navigoinnin hallittavuus ja toimintavarmuus saavutettavuusvaatimusten mukaisesti. Lisäksi tunnistusvälineiden tulee täyttää esteettömyysdirektiivin nojalla

¹ Traficom:n tutkimuksia ja selvityksiä 2/2021 s. 61.

Yritystiedot

Telia Finland Oyj
Pasilan asema-aukio 1, 00520 HELSINKI
Kotipaikka: Helsinki
Y-tunnus 1475607-9, ALV REK 1475607-9

annettavan kansallisen sääntelyn vaatimukset, jolloin yksikään erityisryhmä ei jää ilman helppokäyttöiseksi todettua² vahvaa tunnistusvälinettä kuten nykyistä mobiilivarmennetta.

Tällä hetkellä pääasiallinen este vahvan tunnistusvälineen saatavuudelle on kansallinen lainsäädäntö, joka estää tiettyjä henkilöryhmiä saamasta henkilötunnusta, jolloin heille ei voida myöskään myöntää vahvaa sähköistä tunnistusvälinettä, tai alle 15-vuotiasta suomalaista tekemästä häntä koskevia oikeudellisia päätöksiä. Näitä lainsäädännöllisiä haasteita ei ole mahdollista ratkaista valtion omalla tunnistusvälineellä, vaan lainsäädännön muutoksilla, jotka mahdollistavat vahvan sähköisen tunnistusvälineen myöntämisen kaikille Suomessa oleskeleville henkilöille ja turvallisen sähköisen asioinnin esimerkiksi henkilön ikä huomioiden³.

Saavutettavuuden osalta yksi sähköisen tunnistuksen keskeinen ongelma kiteytyy siihen, että rajat ylittävä sähköinen viranomaisasiointi ei ole tällä hetkellä mahdollista kaikissa jäsenmaissa. Esimerkiksi ulkomaalaisen asiointiin Suomen viranomaisissa toisesta EU-valtiosta käsin ei ole tällä hetkellä välineitä tarjolla. Valitettavasti näihin rajat ylittävän tunnistamisen haasteisiin ei hallituksen esityksessä tuoda kustannustehokasta ja toimivaa ratkaisua, vaikka kyseiset haasteet ovat erittäin yksinkertaisesti ratkaistavissa korottamalla kansalaisvarmenteen varmuustasoa. Tällainen kevyt uudistus olisi mahdollista toteuttaa osana luottamusverkostoa ilman mitään muutoksia nykyiseen lainsäädäntöön.

Tietosuoja-, tietoturva- ja toimivuusnäkökohdat

Vahva tietosuoja, palveluiden turvallisuus sekä toimintavarmuus ovat sähköisen tunnistuksen ensiarvoisia elementtejä. Näistä jokaisen toteutuminen on kyetty takaamaan luomalla Suomeen kansallinen sähköisen tunnistuksen luottamusverkosto. Kyseinen voimakkaasti säännelty toimintamalli varmistaa, että palveluntarjoajat ja tunnistuspalvelut ovat luotettavia ja toteuttavat tunnistettavien henkilöiden tietosuojan ja tietoturvan asianmukaisesti. Luottamusverkostomalli onkin mahdollistanut Suomessa vahvan tunnistuksen käytön merkittävän kasvun sekä julkisissa että yksityisissä asiointipalveluissa, mikä vähentää merkittävästi henkilötietojen väärinkäyttöä kuten identiteettivarkauksia.

Hallituksen esityksessä on havaittavissa useita sähköisen tunnistuksen tietosuojaan ja -turvaan liittyviä uhkatekijöitä. Ensinnäkin sähköisen identiteettihallinnan kontrollin siirtyminen tunnistuspalveluilta tunnistettavalle henkilölle siirtää vastuun henkilötietojen käsittelystä tunnistuspalvelulta henkilön itsensä valvontaan. Luottamusverkostomallissa tunnistuspalvelu vastaa siitä, että tunnistustietoja välitetään vain luotettavaksi tunnetuille palveluntarjoajille ja että palveluntarjoajilla on lakiin perustuva oikeus käsitellä näitä tietoja. Nyt esitetyssä ratkaisussa tällaista valvontavastuuta kansalaisten tietosuojasta ei ole, vaan palveluntarjoajien taustojen ja toiminnan sekä henkilötietojen käsittelyn tarkoitusten ja tietoturvan tarkastaminen on jätetty tunnistettavien henkilöiden itsensä huolehdittavaksi.

Esitetty ratkaisu tulee johtamaan luottamusverkostomallin purkautumiseen ja nykyisten vahvojen tunnistusvälineiden poistumiseen markkinoilta. Lisäksi on todennäköistä, että markkinan pienentyessä toimijoiden investointihalukkuus kehittää nykyisiä tunnistuspalveluita laskee. Tämä puolestaan aiheuttaa palveluntarjoajien todennäköisen siirtymisen vahvasta tunnistuksesta takaisin heikon tunnistuksen pariin, kun vahvan tunnistuksen markkina ja sopivien tunnistuspalveluiden saatavuus kaventuu. Tietosuojan ja identiteettivarkauksien estämisen kannalta tämä on erittäin huono kehityssuunta.

² Traficomien tutkimuksia ja selvityksiä 2/2021 s. 47: valtiovarainministeriön toimintarajoitteisille tekemä kysely.

³ Traficomien tutkimuksia ja selvityksiä 2/2021 s. 44.

Lisäksi valtion välineeseen liittyvä merkittävä toiminnallinen riski erityisesti, jos se on ainoa väline, jolla pääsee kirjautumaan valtion palveluihin. Tällainen ratkaisu on hyvin altis haavoittuvuuksia hyödyntäville ulkoisille hyökkäyksille. Onnistunut hyökkäys tällaiseen palveluun lamauttaisi käytännössä koko yhteiskunnan toiminnan, kun valtion sisäisiin ja ulkoisiin palveluihin kirjautuminen estyisi. Vastaavanlaisen tilanteen aiheuttaisi myös ihan tyyppillinen tekninen käyttökatos tai palvelun vikatilanne. On tärkeää, että turvallinen sähköinen asiointi kyetään takaamaan myös häiriö- ja poikkeustilanteissa. Erityisesti tiedostaen tämänhetkisen turvallisuustilanteen Euroopassa on huolestuttavaa, että hallituksen esityksessä ei ole huomioitu mitenkään mahdollisia valtion välineeseen kohdistuvia kyberturvallisuusriskejä.

Kilpailuoikeudelliset näkökohdat

Hallituksen esitykseen sisältyy useita kilpailuoikeudellisia ongelmallisuuksia, joiden osalta Telia viittaa FiCom ry:n lausuntoon sekä kyseisessä lausunnossa viitattuun Asianajotoimisto Krogeruksen laatimaan kilpailuoikeudelliseen arvioon.⁴ Kuten lausunnossa todetaan, valtion tunnistusvälineen luomisessa on kyse taloudellisesta toiminnasta, ei julkisen vallan käyttämisestä ja se myös sisältää riskin kielletystä valtiontuesta. Valtion tunnistusvälineen luominen johtaa määräävän markkina-aseman syntymiseen ja SEUT 106(1) ja 102 artiklojen vastaiseen tilanteeseen. Seurauksena valtion välineen luomisesta on markkinaehtoisen kilpailun heikkeneminen kokonaisuudessaan. Lisäksi valtion välineen luominen on omiaan johtamaan syrjintään ja saalistushinnoitteluun.

Yhteenvetona kilpailuoikeudellisista näkökohdista voidaan todeta, että koska hallituksen esityksen taustalla olevat tavoitteet voidaan toteuttaa myös nykyisessä mallissa, ei valtion välineen luomiselle ole päteviä, lakiin perustuvia perusteita.

Irina Kitiinprami

Senior Legal Counsel, DPO

Telia Finland Oyj

---

⁴ Asianajotoimisto Krogeruksen 23.04.2021 laatima arvio valtion sähköisen tunnistusvälineen kehittämisestä ja käyttönotosta valtiontukia ja kilpailuneutraliteettia koskevien sääntöjen nojalla.

